

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پنجمین نشست تخصصی مالی اسلامی

انجمن مالی اسلامی ایران

اهداف جهانی توسعه پایدار برای سالهای 2015-2030 و تامین مالی اسلامی

دکتر سیدحسین میرجلیلی

دانشیار پژوهشکده اقتصاد-پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات
فرهنگی و مشاور ارشد سابق مدیر اجرایی-گروه بانک جهانی

یکشنبه 19 اردیبهشت 1395

انجمن مالی اسلامی-بانک توسعه صادرات ایران

- سازمان ملل متحد برای توسعه جهانی، اهداف “اجماعی” را در اجلاس سران کشورها به تصویب همه کشورها رسانده است.
- اول، اهداف توسعه هزاره (2000) بر اهداف توسعه انسانی متمرکز بود.
- دوم، اهداف توسعه پسا 2015 تا 2030 بر توسعه پایدار متمرکز است.
- اهداف توسعه ای که طی سالهای 2000 تا 2015 حاصل شده است، قرار است طی سالهای 2015 تا 2030 به صورت پایدار یا پایا درآید.
- به دلیل عدم کفایت ابزارها و منابع مالی نهادهای توسعه ای مرسوم، تامین مالی اسلامی می تواند نقش مکمل برای تحقق اهداف توسعه پایدار در کشورهای اسلامی و اجتماعات مسلمان در سایر کشورها را ایفا کند.
- دلیل آن، پتانسیل های تامین مالی اسلامی برای تحقق اهداف توسعه پایدار در کشورهای اسلامی است.
- دارایی های تامین مالی اسلامی با نرخ سالانه 17 درصد طی سالهای 2009 تا 2013 رشد کرده است. IFSB گزارش می کند که در سال 2014 دارایی های تامین مالی اسلامی حدود 2 هزار میلیارد دلار بوده است.

اهداف هزاره برای توسعه

انجمن مالی اسلامی ایران
Iranian Islamic Finance Association

- آرمان 1: ریشه کن کردن فقر شدید و گرسنگی
- هدف 1: بین سال های 1990 و 2015، نصف کردن نسبت جمعیت افرادی که با درآمد کمتر از یک دلار در روز زندگی می کنند.
- هدف 2: بین سال های 1990 و 2015، نصف کردن نسبت جمعیت افرادی که از گرسنگی رنج می برند.
- آرمان 2: دستیابی همگانی به آموزش ابتدائی
- هدف 3: حصول اطمینان از اینکه تا سال 2015، تمام دختران و پسران بتوانند تمام پایه های مقطع ابتدائی را بگذرانند.
- آرمان 3: گسترش و ترویج برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان
- هدف 4: از بین بردن نابرابری جنسیتی در آموزش ابتدائی و متوسطه ترجیحاً تا سال 2015 در تمام سطوح آموزش و پرورش حداقل تا 2015
- آرمان 4: کاهش مرگ و میر کودکان
- هدف 5: بین سال های 1990 تا 2015، کاهش دو سوم میزان مرگ و میر میان کودکان زیر 5 سال
- آرمان 5: بهبود سلامت مادران
- هدف 6: بین سال های 1990 تا 2015 کاهش دادن سه چهارم نسبت مرگ و میر مادران
- آرمان 6: مبارزه با ایدز، HIV، مالاریا و سایر بیماری ها
- هدف 7: تا سال 2015 متوقف کردن روند رو به رشد انتشار ایدز، HIV، و شروع روند معکوس کردن و گسترش آن

اهداف هزاره برای توسعه (ادامه)

انجمن مالی اسلامی ایران
Iranian Islamic Finance Association

- هدف 8: تا سال 2015 متوقف کردن روند شیوع مالاریا و دیگر بیماری های مهم و شروع روند معکوس کردن و گسترش آن
- آرمان 7: حصول اطمینان از پایداری محیط زیست
- هدف 9: گنجاندن حصول توسعه پایدار در سیاستها و برنامه های کشورها و آغاز روند معکوس اتلاف منابع محیط زیست
- هدف 10: تا سال 2015، نصف کردن نسبت جمعیت افرادی که دسترسی پایدار به آب آشامیدنی سالم و تأسیسات بهداشتی اولیه دسترسی ندارند.
- هدف 11: دست یافتن به بهبود چشم گیر تا 2020 در زندگی دست کم 100 میلیون زاغه نشین
- آرمان 8: گسترش مشارکت جهانی برای توسعه
- هدف 12: توسعه بیشتر نظام مالی و تجاری باز بدون تبعیض، قانونمند و قابل پیش بینی از جمله تعهد به راهبری خوب و کاهش فقر
- هدف 13: پرداختن به نیازهای ویژه کشورهای کمتر توسعه یافته
- هدف 14: پرداختن به نیازهای ویژه کشورهای محصور در خشکی و جزیره ای کوچک
- هدف 15: حل و فصل مشکلات بدهی کشورهای در حال توسعه
- هدف 16: ایجاد کار شرافتمندانه و مولد برای جوانان
- هدف 17: همکاری با شرکت های دارو سازی برای تهیه داروهای حیاتی و مقرون به صرفه
- هدف 18: همکاری برای دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات

توسعه پایدار؛ محور اهداف جهانی پسا 2015

- توسعه پایدار به عنوان توسعه مطابق با نیازهای کنونی، بدون به خطر انداختن توانایی نسل های آینده برای رفع نیازهای شان، تعریف شده است.
- توسعه پایدار خواستار تلاش های هماهنگ در جهت ساختن یک آینده فراگیر، پایدار و مقاوم برای مردم و کره زمین است.
- برای اینکه توسعه پایدار حاصل شود، هماهنگ کردن سه عنصر اصلی مهم است : رشد اقتصادی، فراگیری اجتماعی و حفاظت از محیط زیست. این عناصر به هم پیوسته اند و برای رفاه افراد و جامعه ها، بسیار مهم هستند.
- ریشه کن کردن فقر در تمام اشکال و ابعاد آن، یک نیاز ضروری برای توسعه پایدار است. بدین منظور، باید رشد اقتصادی پایدار، فراگیر و برابر ترویج شود، همچنین ایجاد فرصت های بیشتر برای همه، کاهش نابرابری ها، بالا بردن استانداردهای اساسی زندگی، ترویج توسعه اجتماعی برابر و فراگیر، و ترویج مدیریت یکپارچه و پایدار منابع طبیعی و اکوسیستم ها.

• اهداف توسعه پایدار برای 2015 تا 2030 (طبق مصوبه سازمان ملل)

- 1. پایان دادن به فقر در تمام شکل های آن در سراسر جهان
- 2. پایان دادن به گرسنگی، دستیابی به امنیت غذایی و بهبود تغذیه و ارتقاء کشاورزی پایدار
- 3. حصول اطمینان از سلامت زندگی افراد و ارتقاء رفاه برای همه در تمام سنین
- 4. حصول اطمینان از آموزش کیفی برابر و فراگیر و ارتقاء فرصت های یادگیری مادام العمر
- 5. دستیابی به برابری جنسیتی و توانمندسازی تمام زنان و دختران
- 6. حصول اطمینان از دسترسی و مدیریت پایدار آب و تأسیسات بهداشتی برای همه
- 7. حصول اطمینان از دسترسی به انرژی پایدار، قابل اتکاء و مقرون به صرفه برای همه
- 8. ارتقاء رشد اقتصادی پایدار و فراگیر و مستمر، اشتغال کامل و مولد و شرافتمندانه برای همه
- 9. ایجاد زیر ساخت مقاوم، ارتقاء صنعتی شدن پایدار و فراگیر و تشویق نوآوری

اهداف توسعه پایدار یسا 2015 (ادامه)

- 10. کاهش نابرابری درون و میان کشورها
- 11. ایجاد شهرها و سرپناه امن، مقاوم و پایدار
- 12. حصول اطمینان از وجود الگوهای تولید و مصرف پایدار
- 13. اقدام فوری برای مبارزه با تغییر اقلیم و اثرات آن
- 14. محافظت و استفاده پایدار از اقیانوسها و دریاها و منابع دریایی برای توسعه پایدار
- 15. حمایت، بازیابی و ارتقاء استفاده پایدار از اکوسیستم زمینی، مدیریت پایدار جنگل ها، مبارزه با جنگل زدایی و متوقف کردن و معکوس کردن کاهش حاصلخیزی زمین و از دست دادن تنوع زیستی
- 16. ارتقاء اجتماعات فراگیر و صلح آمیز برای توسعه پایدار، دسترسی به محاکم قضایی برای همه و ایجاد نهادهای فراگیر و پاسخ گو در تمام سطوح
- 17. تقویت ابزارهای اجراء و تجدید حیات، مشارکت جهانی برای توسعه پایدار

پتانسیل تامین مالی اسلامی برای تحقق توسعه پایدار پس از 2015؛

- **تامین مالی اسلامی در سال 2014 در جهان، حدود 2 هزار میلیارد دلار بوده است. پیش بینی می شود در سال 2020 به 5 تریلیون دلار برسد.**
- **به دلیل عدم کفایت ابزارها و منابع نهادهای توسعه ای مرسوم، اگر از پتانسیل تامین مالی اسلامی استفاده نشود، تحقق اهداف توسعه پایدار در کشورهای اسلامی با تردید همراه خواهد بود.**
- **تامین مالی اسلامی، پتانسیل تامین مالی اهداف هفده گانه توسعه پایدار برای سالهای 2015-2030 در کشورهای اسلامی و جامعه های مسلمان در کشورهای غیرمسلمان را دارد.**

- زکات، زکات فطره، انفاق، صدقه و خمس پتانسیل بالایی در کاهش فقر، ایجاد امنیت غذایی (غلات اربعه و اغنام ثلاثه) و کاهش نابرابرای دارد. (هدف اول، دوم، سوم، چهارم و پنجم)

- قحف (2004) نمونه کاربرد زکات در کشورهای اسلامی، را در سودان، بررسی کرده است. در شروع فصل زراعت، از زکات، وام قرض الحسنه به کشاورزان داده شده که آنها را قادر به خرید نهاده های کشاورزی کرده است. وام ها بعد از برداشت محصول، بازپرداخت شده است. این سیاست بهره وری کشاورزان را افزایش داد و جمع آوری زکات از زارعان، معادل 74.4 درصد وام اعطایی بود.
- علاوه بر آن، در زمان وقوع شوک اقتصادی، زکات می تواند برای بخشش بدهی فقرا استفاده شود.

- زکات و وقف دو ابزار تامین مالی اسلامی برای تحقق اهداف توسعه پایدار است و به طور سنتی، وقف و زکات، به عنوان تور ایمنی در کشورهای اسلامی عمل کرده است.
- علاوه بر استفاده از وقف برای اهداف مذهبی که هدف اصلی اوقاف است، وقف می تواند برای امداد اقتصادی فقرا و نیازمندان و همچنین برای خدمات اجتماعی استفاده شود.
- در حال حاضر وقف، یک نهاد کاهش فقر در کشورهای اسلامی است.
- اموال وقف، غالباً اموال غیرمنقول مانند املاک و زمین است. اما وقف شامل اموال منقول هم می شود، مانند: وقف پول، کتاب، غلات برای استفاده به عنوان بذر و ...

- پیشنهادهای متعددی در جهان اسلام برای ایجاد نهادهای تامین مالی خرد مبتنی بر وقف، مطرح شده است که وام قرض الحسنه بدهد. (احمد، 2011 و قحف، 2004)
- عواید مال موقوفه می تواند برای خدمات اجتماعی مانند: آموزش، بهداشت، ایجاد تاسیسات عمومی، تحقیقات، رسیدگی به حیوانات و حمایت از محیط زیست، استفاده شود.
- در وقف املاک، اجاره دادن املاک، عوایدی ایجاد می کند که از طریق آن می توان نیازهای توسعه اجتماعی را تامین مالی کرد.
- وقف کالایی و نقدی امکان وام دهی مستقیم به افراد نیازمند در بخشهایی مانند بهداشت، آموزش، کشاورزی و محیط زیست را فراهم می کند.
- مثالهای وقف برای محیط زیست و رسیدگی به حیوانات شامل وقف برای حفاظت از جنگل ها، تغذیه پرندگان و حفظ حیوانات اهلی است.

- اوراق صکوک و قرارداد استصناع، پتانسیل بالایی در توسعه زیرساخت ها (مانند: آب و تاسیسات بهداشتی) (هدف ششم) و تامین انرژی (هدف هفتم) و زیرساخت مقاوم (هدف نهم) و سرپناه (هدف یازدهم) دارند.
- بین سالهای 2001 و 2013 معادل 84.3 میلیارد دلار صکوک زیرساخت در 10 کشور منتشر شده است. صکوک با پشتوانه دارایی دارای پیوند با بخش واقعی است و می تواند به تحقق اهداف توسعه پایدار کمک کند.
- قراردادهای مشارکتی (شامل مشارکت دولت - بخش خصوصی)، پتانسیل بالایی در ایجاد رشد اقتصادی پایدار و ایجاد اشتغال دارد. (هدف هشتم)
- بیمه تکافل پتانسیل خوبی برای تحقق سلامت (هدف سوم) در توسعه پایدار دارد: IFSB گزارش می کند که در سال 2014 ارزش قراردادهای بیمه تکافل حدود 18.3 میلیارد دلار بوده است.